

Eğitim Yönetiminin Mirası: Akademik Bir Alanın Tarihi Analizi

Aydın KARABAY*

Kitap İncelemesi/ Book Review

Kitap, *Izhar Oplatka* tarafından yazılmış olup *Selahattin Turan, Fatih Bektaş ve Mikail Yalçın* tarafından 2016 yılında Türkçe'ye çevrilmiştir. Öncelikle kitabın ismi bu alanla ilgilenen yüksek lisans/doktora öğrencisi, akademisyen ya da herhangi bir eğitim yöneticisinin dikkatini çekecek kadar iyi bir başlıkla yayımlanmıştır.

Giriş

Kitap, kimlikler ve sınırlar: akademik alanların yapısı, bir çalışma alanı olarak eğitim yönetiminin (EY) kuruluşu ve gelişimi, akademik kurumsallaşma dönemi, epistemolojik genişleme yılları, bilgi patlaması çağı, liderlik, liderlik ve daha fazla liderlik, alanın dinamikleri, kimliği ve mirası olmak üzere yedi bölümden oluşmaktadır. Bölümlerden önce giriş yazılmış olup sözkonusu bu giriş bölümleri kitap içerisinde okuyucuyu neyin beklediğine dair ipuçları içermektedir. Örneğin bir disiplin olan eğitim yönetiminden bahsetmeden önce disiplinin ne olduğu, işlevleri ve unsurları üzerine açıklamalar yapılmıştır. Bunun ardından kitabın amacı açıkça ifade edilmiştir. Yazar bu kitabı, EY alanındaki epistemolojik gelişmeleri, alanı ileriye taşıyacak bilgi türleri ve konuları gözden geçirip değerlendirmek, alan akademisyenlerinin son elli yılda alanla ilgili neler yaptığını irdelemek amacıyla yazmıştır. Bu açıdan yazar oldukça zor bir göreve talip olmuştur denilebilir. Bir alanda sadece birkaç yıl bile inceleme yapmak oldukça güç bir iş demek iken yazar son 50 yılı eleştirel bir bakış açısıyla ele alarak bu açıdan alandaki eksikliği giderecek bir çalışma ortaya koymuştur. Yazar, kitaptaki amaçlarını gerçekleştirebilmek için üç temel soruyu cevaplamaya çalışmaktadır. Buna göre; *EY alanının kapsamına neler girmektedir ve 1960'ların başından bu yana EY alanı her on yıllık sürede nasıl gelişmiştir? EY bilgi temeli nedir ve her on yılda nasıl değişmiştir? Alan mensupları kimlerden oluşmaktadır ve yıllar boyunca hangi yayın türleri ve yöntemsel araçlar kullanmışlardır?* Yazar bu soruların cevapları için nitel içerik analizi yöntemini kullandığını belirtmektedir. Nitel analiz sonucu yazar altı değişkenden oluşan bir kodlamaya ulaşmıştır. Bu kodlar yazar

*Milli Eğitim Bakanlığı-Öğretmen, Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi, aydinkarabay@gmail.com, ORCID: 0000-0002-7897-5049

sayısı, konusu, amacı, makalenin türü, öznesi ve yöntemidir. Yazarın temel amaca giden yolda sorduğu sorular ve kullandığı analiz yöntemi alanın fotoğrafını çekebilmek açısından uyumlu gözükmektedir. Bu açıdan düşünüldüğünde yazarın çalışmasını oldukça güçlü tasarladığını söylemek mümkündür. Yazar, alanda pek çok *paradigma* olduğunu söylemekte, bu çalışmasıyla alanın epistemolojik gelişimini sistematik olarak betimlediğini, alanı açıkladığını ve bu kitabın bu sebeple önemli olduğunu vurgulamaktadır. Esasen vurgulamış olduğu bu nokta eğitimin dolayısıyla eğitim yönetiminin doğası gereği birçok alanla iç içe olmasından kaynaklanmaktadır. Birçok alanla ilişkili olan eğitim pek çok açıdan farklı görüş ve paradigmalara yol açtığından böyle bir çalışmayla toparlanmakta ve bir konuma oturtulmaktadır. Bu açıdan yazarın eserinin önemi bir kez daha ortaya çıkmaktadır.

1. Bölüm: Kimlikler ve Sınırlar: Akademik Alanların Yapısı

Kitabın ilk bölümünde yazar, akademik alan olarak gördüğü üniversiteleri ele almıştır. Bir sosyal kurum olarak gördüğü üniversitelerin yüzyıllardır eski inançları korumak, kültürü muhafaza etmek, yeni din görevlileri ve vasıflı işçiler yetiştirmek, bilginin sınırlarını genişletmek gibi amaçlarının yanı sıra artık '*ampirik*' çalışmalar yapmak amacının da olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca, üniversitelerin bazılarının temel amacının kaliteli meslek eğitimi verme olarak açıldıklarını da belirtmiştir. Dolayısıyla bu bağlamda artık üniversitelerin mesleki bilgi edinmek ve kuramsal araştırmaya yönelmek arasında ikiye ayrılmakta olduğunu ortaya koymuştur. Bu ikiye ayrılmanın bir ikilemi de beraberinde getireceği açıktır. Yazarda bu ikilemi üniversitelerde öğretim mi araştırma mı sorusunu sorarak dile getirmektedir. Yazar, çağın akademisyenlerinin de üniversitelerin amaçları doğrultusunda bu ikilemi yaşadıklarını belirterek onların da bilimsel verimlilik yani araştırma mı yoksa derse girip öğretim boyutunda gelişme mi sorusuna cevap aradıklarını ortaya koymaktadır. Öte yandan yazara göre üniversiteler akademik alanlar olarak bilginin üretildiği yerlerdir. Fakat bilgi, geçmişte ahlak, gerçek, insanlık gibi şeylerle eşdeğer iken disiplinler ve hiyerarşik iken sadece dönemin entelektüel çevresinin taleplerine göre üretilmekteydi. Günümüzde ise üretilen bilgi politik olarak tarafsız olmayıp bağlamdan da bağımsız değildir. Dolayısıyla bilimsel gerçek doğasıyla ilgili tartışmalar yürütülmekte ve bu tartışmalara devlet, özel sektör, politikacıların vb gibi ögelerin eskisinden fazla dâhil olmaya çalıştığı görülmektedir. Burada ayrıca belirleyici olanın uygulamalı bilimsel bilgiye artan talep olduğu düşünülmektedir. Yazara göre uygulamalı bilimsel bilgi ile bunu talep edenler bir şeyin nasıl yapılacağına dair '*ampirik*' verilere ulaşmak istemekte dolayısıyla teorik bilgiden daha fazla uygulamalı bilgiye doğru bir yöneliş olduğunun söylenmesi mümkündür. Öte yandan disiplinlerin de gerek kuramsal gerek uygulamalı olan bilimsel bilgiyi sistematikleştirme ve düzenleme, alanla ilgiyi yeni bilgiyi üretme, bilimsel çalışmanın meslekleşmesi gibi işlevleri vardır. Yazara göre bir disiplinin doğması dinamiktir. Politik amaçlar, ideolojiler, toplumsal baskılar, alanın akademik potansiyeli ve akademik beceri gibi unsurlar tarafından harekete geçirilmektedir. Öte yandan bu disiplinlerin her biri farklı kimliklere sahip olup kendi sorunlarına uygun meselelerle uğraşmaktadırlar. Bu meseleleri de her disiplin kendi epistemolojisine uygun yöntemlerle ele almaktadır. Böylece her disiplin diğer disiplinlerden ayrılmaktadır. Yine de yazar eğitim alanında disiplinler sınır çizmenin oldukça güç olduğunu çünkü bu alanın bir sosyal bilim olduğunu ve sosyal bilimlerin de pek çok alanla bir şekilde bağlantılı olduğunu belirtmektedir. Ek olarak bilgi eskisi gibi bilginin üniter ve tutarlı olmaktan çok dağınık ve parça parça olduğunu söylemektedir. Bu bölümle ilgili yazar sonuç olarak katı bir disiplin anlayışıyla yani çok sınırlanmış bir disiplin anlayışıyla bilimsel araştırmaların alanlarının aşırı uzmanlaşmakta olduğunu dile

getirmektedir. Bu durum araştırma konularının da daralmasına sebep olmaktadır. Bu daralma durumu da özellikle yeni araştırmacılarını yaratıcı ve özgün olmasını engellemektedir. Bu sebeple yeni bir akademik-endüstri işbirliği önermekte ve yükseköğretimin yeniden yapılanması gerektiğini belirtmektedir. Ek olarak disiplinler arası çalışmaların artması yönünde de bir tavsiyesi bulunmaktadır.

2.Bölüm: Bir Çalışma Alanı Olarak EY'nin Kuruluşu ve Gelişimi

Yazar EY'ni bir alan olarak değerlendirmektedir ve alanın ortaya çıkışından bu yana alanla ilgili bir kısım bilim insanının felsefi ve tarihi temelleri araştırdığını ifade etmektedir. Yapılan bu araştırmalarda, genel olarak, *alanın çok dağınık ve karışık olduğu* hatta EY tanımının bile yapılmasının zor olduğunu dile getirmektedir. Öyle ki politika, işletme ve yönetim gibi kavramlar birbirlerinin yerine kullanılmıştır. Örneğin İngiltere EY'ni *Eğitim İşletmeciliği* olarak görmüş ABD ise alanı *Eğitim Yönetimi* olarak isimlendirmiştir. Yazara göre kuruluş olarak alanın temellerinin 1800'lere dayandığını söylemek mümkündür. Bu tarihe dayanmasının sebebi o yıllarda okul yönetimi ile ilgili iki tane yayın olmasıdır. Bu dönem aynı zamanda EY'nin önce meslek olarak ardından üniversitelerde çalışma alanı olmaya başladığı dönemdir. Öğretmenlerin ulusal düzeyde okul müdürü olmaya başladıkları zaman 1800'lü yılların sonlarına doğru olmuştur. 19.yy'ın son çeyreğinde artan okul sayısı ile eğitimde verimlilik arayışları beraberinde yükseköğretim kurumlarında EY bölümlerinin kurulmasını ve gelişmesini sağlamıştır. Yazara göre 1950'lere kadar yükseköğretim kurumlarında okul müdürü hazırlık ve mesleki bilincin geliştirilmesine yönelik çalışmaların olduğu görülmektedir. Başlangıçta daha çok emekli eğitimciler, tecrübeli müdürler ve müfettişler tarafından verilen eğitimler teori hareketi akımının oluşmasıyla artık bu kişiler tarafından değil akademisyenler tarafından verilmeye başlanmıştır. Bu döneme kadar alan sadece ABD'de işleyen bir alan iken artık İngiltere'de de kurulmaya başladığı görülmektedir.

Teori hareketiyle beraber EY mantıksal pozitivizmin etkisi altına girmiştir. Bu hareketin öncüleri olan *Daniel Griffiths, Andrew Halpin, Jacob Getzels ve Robert Owen* gibi yazarlar okulları yönetmek için teori ve araştırmanın doğrudan etkili olacağını kabul etmişlerdir. Onlara göre birikimli ve *ampirik bilgi* genellenebilirliği ile EY sağlanabilecekti. Ancak 1970'lere gelindiğinde *Greenfield devrimi* adı verilen hareketle teori hareketinin etkililiği sarsılmaya başlamıştır. Greenfield eleştirisinde temel olarak örgütlerin ontolojik gerçeklikleri olmadığı insanların zihninde olan sosyal yapılardan ibaret olduğunu söylemektedir. Ek olarak yönetim biliminin bir bilim gibi çalışmadığını, yönetim biliminin güç ilişkilerini görmezlikten geldiğini belirtmektedir. Yazar, EY araştırmacılarının gerçeği sadece o gerçeğin ne olduğunu tanımlayan bir çerçevede keşfedebileceklerini ifade etmektedir. Greenfield ile beraber başlayan değişim nicel ve nitel paradigma savaşlarına kadar gitmiştir. Öte yandan Greenfield'in alanla ilgili sorgulamalarının devamında *Bates, Foster, Evers ve Lakomski* ile *English* öne çıkan yazarlar olmuştur. Bates eleştirel teoriyi önemli görerek eğitim yönetiminin mevcut yapısını eleştirmiştir. Foster da Bates gibi eleştirel teoriyi ön plana çıkararak eğitim yönetimindeki kavramların, tahminlerin ya da genellemelerin doğru olmadığını savunmuştur. Özellikle okul, öğretmenler ve okul yöneticilerinin yaptıklarının toplumdaki adaletsizlikleri sürdürmekten başka birşey olmadığını söylemiştir. Evers ve Lakomski de geleneksel bilimin zayıfladığını dolayısıyla pozitivizme alternatif olarak yeni bir eğitim yönetimi bilimi oluşturulması gerektiğini önermişlerdir. English ise post-positivist bir bakış açısı ortaya koymuş ve alanın bilimsel sınırları ve

akademik bilgisine eleştiri getirmiştir. Dolayısıyla o sınırlardan kurtulunması gerektiğini savunan bir post-modernist yaklaşım içinde olmuştur.

3.Bölüm Akademik Kurumsallaşma Dönemi

Yazar bu bölümde alanın akademik olarak kurumsallaşmaya başladığı dönem olduğunu belirtmektedir. Bu bağlamda bazı olayların bunda etkili olduğunu söylemiştir. Bunları okullara, üniversitelere ve kurumlara güvensizlik ve yönetici eğitim programlarına ayrılan fonların artması olarak sıralamıştır. 1960 ve 70'ler olarak ayırdığı bu dönemde alanın ABD sınırlarını aşmaya ve diğer ülkelerde de görülmeye başladığı dönem olduğunu söylemektedir. Yine bu yıllarda çeşitli mesleki organizasyonlar oluşmuş, akademik dergiler kurulmuştur. Alanda ortaya çıkan önde gelen hakemli dergiler JEA, EAQ ve EMAL'dır. Bu dergilerin amaçları eğitim ve uygulamalarla ilgili bilginin yayılmasını sağlamak, *entelektüel* ve *ampirik* çalışmalar için forumlar oluşturmak, uygulayıcıların ihtiyaçlarına cevap vermek, EY araştırmalarının standartlarının yükselmesini sağlamak ve yerel grupların oluşmasını desteklemektir. Dönemin yazarları genelde çalışmaları tek yazarlı olarak yayımlamıştır. Ek olarak genellikle bu yazarlar üniversitede çalışanlarla beraber kamuda çalışan öğretmen, müfettiş, okul yöneticisi gibi kişilerden oluşmaktadır. Bu yazarların büyük çoğunluğu ABD'lidir. Az sayıda İngiliz, Kanadalı, Avustralyalı yazarlar bulunmaktadır. 1960 ve 1970'lerde yayımlanmış olan yazıların çoğu *ampirik* değildir. Bu yazıların çoğu kavramsal düzeyde olup teorik ya da pratik bir modeli tanıtmaya amacıyla yazılmıştır. Dönemin yazarlarının yazılarında genellikle başka bir alandan ödünç aldıkları kavramları EY için kullandıkları görülmektedir. Bu kavramlarla EY incelenmektedir. Dönemin çalışmaları genel olarak deneme, inceleme veya betimleyici türden çalışmalardan oluşmaktaydı. Bu açıdan alan dönem itibarıyla her ne kadar kişisel yorumlara dayalı görünse de bilimsel tohumların atıldığı bir dönem de olmuştur. Yazara göre 1960 ve 1970'lerde EY çalışmalarında kapsam sınırlı da olsa çoğu pozitivist nicel paradigmayla yapılmış 200'den fazla çalışma bulunmaktaydı. Teori hareketinin çok baskın olduğu dönemde çok çok az nitel araştırma ve deneysel çalışma vardı. Bu dönemde çalışma alanları politika, örgütsel yapı, liderlik, değişim ve yenilik, EY ve okul müdürü hazırlık programları, yükseköğretim ve öğretmenlik kariyeri olmak üzere yedi çalışma alanında yoğunlaşmıştır.

4.Bölüm Epistemolojik Genişleme Dönemi

1980'li yıllar olan bu dönemi yazar birçok ülkede eğitim üzerine yeni yasaların ve reformların değerlendirildiği özellikle kamu politikalarının da etkili olduğu yıllar olarak değerlendirmektedir. Dönem aynı zamanda alanda bütçe kesintilerinin yaşanması ve buna bağlı olarak da gerileme yaşandığı bir dönemdir. Bu da ilk kez EY alanında bilgi temelinin oluşturmaya yönelik sorgulamalara yol açmıştır. Bunlara rağmen yazar alanda iki yeni önemli derginin yayın hayatına başladığını dile getirmektedir. Dönemin yazarları özellikle İngiltere'de ve Avustralya'da çoğalmaya başlamış hatta Kanadalı, Yeni Zelandalı ve Hong Konglu yazarlar da görülmeye başlamıştır. Bunlara ek olarak başka ülkelere de yazarlar EY alanına katkı sunmaya başlamıştır. Bu yazarların pek çoğunun geçen on yılın devamı niteliğinde çok sayıda nicel araştırma yürüttükleri görülmektedir. Öte yandan yine bir önceki on yılda Greenfield'in getirdiği rüzgarla beraber nitel ve natüralist paradigma ile yapılan çalışmaların sayısında da artış gözlemlenmiştir. 1980 yıllarda araştırmalarda teorik yönelimler daha ağırlıklı olsa da pratik geçerliliğini sürdürmektedir. Buna ek olarak alanın bilgi temelinin geçen on yıla göre daha fazla farklı çalışma alanına yönelmesi sonucu geliştiği

görülmektedir. Bu durum da çok fazla çeşitlenme ve bölünmeye yol açmıştır. Bu dönemde; *etkililik, verimlilik, feminist liderlik* gibi kavramların da alanyazında yerini almaya başladığı görülmektedir. Temel çalışma alanı olarak okul müdürünün rolü ve kariyeri, politika ve yönetim, okul değerlendirme ve hesapverebilirlik, eğitim kurumunda değişim ve yenilik, öğretmenin rolü ve kariyeri, örgütsel yapı, yükseköğretim olmak üzere yedi alan olarak sıralanmaktadır. Yazara göre 1960 ve 1970'li yıllardaki eğitimsel liderlik ve hazırlık programlarının önemini kaybetmesi özellikle okul değerlendirme ve hesapverebilirlik alanına kaymaya yol açmıştır.

5.Bölüm Bilgi Patlaması Çağı

Yazara göre, 1980'li yıllarda eğitim ile ilgili yapılan yasal düzenlemeler ve reformların ardından 1990'lı yıllarda da eskiye göre daha fazla sağ hükümetlerin iktidarda olmaları sonucu eğitim sistemlerine daha yoğun müdahil oldukları görülmektedir. Bunun sonucu olarak öğrencilerinin başarılarını artırmak amaçlı özelleştirme, hesapverebilirlik ve piyasalaştırma politikalarını benimsemişlerdir. Bu da özellikle Batı toplumlarında eğitimin ulusal düzeyde politik açıdan dikkatini çekmesine yol açmıştır. Dolayısıyla tüm bu süreç alanın bilgi temellerini daha fazla ulus, farklı din ve etnik gruplardan yazarların görülmesine sebep olmuştur. Daha önceki yıllara göre tek ya da iki yazarlı makaleden çok üç den fazla yazarı olan makaleler de görülmeye başlamıştır. Bu bir ekip çalışmasını göstermekle beraber alanın artık tamamen akademisyenlerin veya araştırmacıların çalışma alanına dönüşerek uygulayıcıların etkisinin yok olmasına neden olmuştur. Öte yandan yazarların milliyetlerinin geçmişe göre çok çok daha fazla farklılaştığı yani dünyanın dört bir yanından geldiği görülmektedir. Bu hem alanın dünyaya yayıldığını göstermekte hem de alanın bilgi temelini yayıldığını da işaret etmektedir. Her ne kadar çeşitlenmiş olsa da bu dönem bir entelektüel ve bilimsel kutuplaşma dönemi olarak da adlandırılabilir. Buna ek olarak alan karşılaştırmalı çalışmaların ve karma yöntemlerin kullanılması açısından zayıf kalmıştır. Yazarın döneme verdiği ad bilgi patlaması çağıdır. Çünkü ona göre bu dönem yapılan araştırmalar alandaki daha önceki yıllarda tartışılmış konulardan oluşmakta yani bilinen bilgilerin üretildiği çalışmaların yoğun olduğu dönemdir. Bu dönem her dönemde araştırma konusu olmasına ve alanda çok çeşitli konular çalışılmasına rağmen Yükseköğretim ile ilgili çalışmaların önemini kaybettiği dönemdir. Yazara göre bunda özellikle Thatcher hükümetinin yükseköğretime yönelik yaptığı reformlar etkili olmuştur. Alan artık daha çok zorunlu eğitim üzerinde odaklanmaya başlamıştır. 1990'lı yıllarda temel olarak eğitimsel liderlik, reformlar, okul müdürünün rolü, politika, değerlendirme ve eğitimde değişim konuları çalışılmıştır. Özellikle eğitim liderliğinin öne çıkmaya başladığı dönüşümsel liderlik, öğretim liderliği gibi liderlik tiplerinin çalışıldığı görülmektedir. Ek olarak yazarın tespit ettiği dört makalede de 2000'li yıllarda daha fazla araştırılacak öğretmen liderliği kavramı da dönemin liderlik tiplerinden birisidir.

6.Bölüm Liderlik, Liderlik ve Daha Fazla Liderlik

Bu bölüm 2000'li yıllardan bahsetmektedir. Yazar bu yıllarda küreselleşmenin iyice yayılması ve bunun örgütler üzerindeki etkisi ile dönemin öne çıkan kavramlarının çoğulculuk ve çok kültürlülük olduğunu söylemektedir. Bunun bir doğal sonucu olarak da hükümetler de okul geliştirmeye odaklanmış, okulu geliştirmek için de etkili liderliğe ihtiyaç duymuşlardır. Bu dönemde yazar tarafından yine 1990'lardaki gibi iki ya da üç yazar hatta çok yazarlı yayınların sayısında artış tespit edilmiştir. Yazar bunun sebebi olarak EY konularının bilimsel işbirliği ve karşılıklı verimlilik gerektirmesi olarak tahmin etmektedir.

Dönemdeki yayınların yazarlarının 1990'larda benzer şekilde dünyanın pek çok tarafından olduğu görülmektedir.

2000'li yıllarda yazara göre politika konularına olan ilgi azalmaktadır. Sadece politika alanı değil geçmişte çalışılan pek çok alanda da yazarların çalışmalarının azaldığı görülmektedir. Öte yandan bu dönemde okul müdürü yetiştirme programları ve öğretmenlik mesleği ile ilgili tartışmalar tekrar çalışılmaya başlanmıştır. Yazar burada öğretmenlik mesleği ile ilgili çalışmalarda belirgin bir artış olduğunu ancak bu çalışmaların daha çok örgütsel davranış ve mesleki psikoloji bağlamında incelendiğini tespit etmiştir.

Dönemin çalışma alanları; *eğitim liderlik, okul müdürünün rolü ve kariyeri, eğitimsel reformlar, okul müdürü yetiştirme programları, okul değerlendirme ve hesapverebilirlik, eğitim kurumlarında değişim ve yenilik ile öğretmenlerin kariyeri* olarak belirlenmiştir.

7.Bölüm Alanın Dinamikleri, Kimliği ve Mirası

Yazar bu bölümde aslında bir sonuç yazmaktadır. Ona göre kısaca alan ayrıntılı olarak incelendiğinde; doğasının, içeriğinin özellikle sınırlarının henüz tam olarak anlaşılmadığı bir alandır. Alanın dinamikleri ile ilgili alt başlıkta alanın başlangıçta daha çok tek yazarlı yayınlardan ve ABD'li ardından İngiliz yazarlardan oluştuğunu belirtmiştir. Bununla birlikte giderek daha çok yazarlı yayınlar yazıldığını ve yazarların kökeninin bu iki ülkenin de dışına çıkmaya başladığını dile getirmiştir. Ek olarak başlangıçta yazarların cinsiyetinin erkekler lehine çok fazla olduğunu fakat son yıllarda kadın yazarların sayısında belirgin bir artış olduğunu tespit etmiştir. Yazarın ortaya koyduğu bu bilgiler eserin güçlü yanlarından birisidir. Özellikle alanın başlangıç noktası olan iki ülkede yapılan araştırmalar, elde edilen sonuçlar her ülkede aynı faydayı sağlamayabilir. Yazarda bu cümleyle aynı fikirdedir ki kitabın sonunda buna değinmiştir. O halde EY alanında çalışanlar EY ile ilgili gündemi takip etmeli ancak alanda hala egemen olan bu iki ülkenin ne yaptığından çok kendileriyle ilgili gerçek ihtiyaçlarını tespit etmelidirler. Yazar başlangıçta daha çok deneyimli müfettiş, kıdemli müdür gibi uygulayıcıların aktardıkları ya da yayınladıkları betimsel raporlar veya denemelerden nicel, nitel ya da deneysel çalışmalara geçiş ile alanın akademinin hâkimiyetine geçtiğini belirtmiştir. Akademik alandan çalışmaların çok geniş alana yayıldığını yani EY'nin açık uçlu olduğunu söylemektedir. Bu çok geniş çalışma alanlarında bazı konuların her dönem çalışıldığını bazılarının dönemsel olarak öne çıktığını bazılarının bir dönem çalışılıp birkaç dönem sonra tekrar canlandığını gözlemlemiştir. Bununla beraber EY'nin kapsamının sürekli çalışılan konular incelendiğinde özellikle okul yönetimi ve örgütü ile eğitim sistemiyle alakalı olduğu görülmüştür. Bu açıdan alanla ilgilenenlere EY kapsamının daha çok ne olduğuyla ilgili somut bir bilgi sunmaktadır. Son 50 yılda ağırlıklı olarak bu temele oturmuş olan EY üzerine çalışacak araştırmacılara da bir çerçeve çizmiş olması ve araştırmalarının oturacağı temeli gösterebilmesi de güçlü bir yanıdır. Yazar bu bölümde EY nedir sorusunu da ele almıştır. Bunu yapmanın oldukça zor olduğunu çünkü bir alanın tanımını yapmak için sınırların çizilmesi gerektiğini bu sınırları çizilebilir için de geçmişten bu yana alanı taramak gerektiğini belirtmektedir. Yazar bunu yaparken alanda çalışanları bir arada tutan şeyin yönetim ve örgüt gibi belirsiz sınırları olan temel kavramlardan çok daha fazlası olduğunu düşündüğünden EY mirasını incelemek gerektiğini düşünmüştür. Ona göre miras, alanın kendi işlevlerini yerine getirerek geride bıraktığı şeylerdir. Bu bağlamda yazar EY alanını; *“akademisyen ve araştırmacıların bilimsel bilgi mirası oluşturmak için yönetsel ve örgütsel açılardan okul adı verilen eğitim kurumlarında yer alan ve özellikle onlarla bağlantısı olan işleyişleri sorguladıkları akademik bir saha.”* olarak

tanımlamıştır. Yazarın burada yapmış olduğu tanım aslında yazarın kitap boyunca anlattığı şeylerin özüdür denilebilir. Ancak bu tanımda eksik bırakılan şeyler olduğu düşünülmektedir. Tanım sadece akademisyen ve araştırmacıları kapsayarak okul ile ilgili işleyişi sorgulamak olarak ele alınmakta fakat insanın ne yaptığıyla ilgili herhangi bir vurgu yapılmamaktadır. Buna ek olarak uygulayıcı olan öğretmen ve okul yöneticilerini de göz ardı etmektedir. Dahası ağırlıklı olarak bilgiye odaklanmış uygulamayı da göz ardı etmiştir. Oplatka'nın bu bakış açısı, alanın var oluş sebebi olan insanı yok sayması açısından eleştirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Yazar bölümde son olarak *ampirik* miras, pratik miras, değerlendirici miras, eğitici miras, ideolojik miras ve eleştirel miras olmak üzere alanın mirasını altı boyutta incelemiştir. Bu boyutların ardından da alanın bugünü ve geleceği ile ilgili hususlara değinmiştir. Buna göre özetle yazar, EY ile ilgilenen araştırmacıların dar çerçevede uzmanlaşmaması sadece birkaç temel çalışma alanına yoğunlaşmamaları gerektiğini dile getirmiştir. Bu açıdan yazarın çok önemli bir vurgu yaptığı düşünülmektedir. Çünkü eğitim birçok disiplinle iç içe olan bir alandır. Ek olarak yazar alanın kendine özgü kimliği ve temelleri içerisinde yeni eğitim alanlarına yönelmeleri gerektiğini düşünmektedir. Burada informel eğitim ve okul öncesi gibi alanları önererek araştırmacılara yeni pencereler açmaktadır. Yazar ayrıca EY'nde yapılan bazı çalışmaların bir ülkede işe yarayabileceği ama başka bir ülkede tam tersi etki yapabileceğini düşündüğünden bu konuda genellemelerden kaçınmak veya dikkatli olmak gerektiğini belirtmiştir ve eserinin yazımını sona erdirmiştir. Sonuç olarak; yazar çok büyük bir emek ve ciddi bir çalışmanın ürünü olarak EY alanını bir bütün olarak inceleyerek bu alanla ilgilenenler için bir başucu kaynağı oluşturmuştur. Ayrıca, kitabın yöntemini model olarak alanla ilgili benzer pek çok araştırma yapmak mümkündür. Kısacası önemli bir kaynak olarak alanda uzmanlaşmakta olan veya uzmanlaşmış olan akademisyenlerin, eğitim yöneticilerinin tekrar tekrar bakacağı bir başucu eserdir.

KAYNAKÇA

Oplatka, I. (2016). *Eğitim yönetiminin mirası*. (Çev. Turan, S., Bektaş, F. ve Yalçın, M.). Ankara: PegemAkademi.